

Mažos žuvytės – didelės problemos

Rytinis gružlelis (*Pseudorasbora parva*)

Išvaizda – kūnas ištįsęs, pilkšvai sidabriškas, nugarinė dalis tamsesnė. Išilgai kūno šono eina tamsi juosta. Galva snukio link smailėjanti, iš viršaus plokščia, žiotys siauros

Dydis – nedidelė, 6–8 cm žuvis

Gyvenimo trukmė – trumpaamžė, gyvena iki penkerių metų

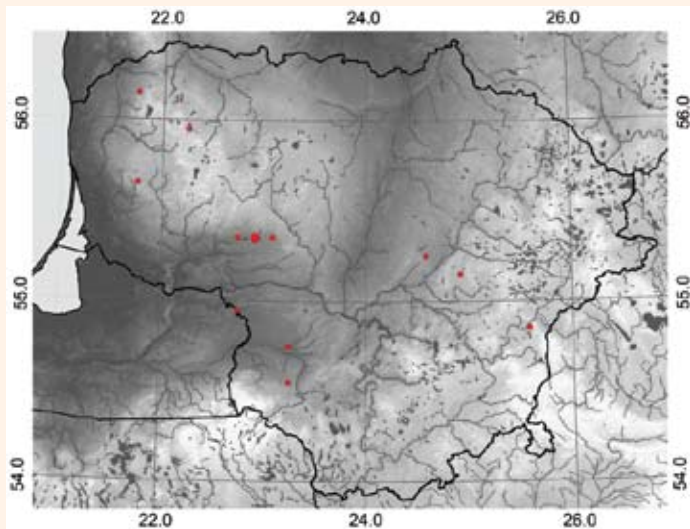
Rytinis gružlelis Europoje yra invazinė rūšis, 2016 m. įrašyta į Europos Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą. Lietuvoje rytinis gružlelis pirmą kartą pastebėtas 1963 m. Lazdijų r., Dunojaus ežere. Rūšis į ežerą pateko atsitiktinai, manoma, kad su įžuvinimui naudotu baltųjų amūrų mailiumi. Nuo 2019 m. stebimas tolimesnis šios rūšies plitimas šalies vidaus vandenyse.

Rytiniai gružleliai išgyvena šiltuose ir vėsiuose vandens telkiniuose, išveria mažą deguonies koncentraciją vandenyje. Plėšrūnų išvengia slėpdamiesi seklumose ar tankiuose vandens augalų sąžalynuose. Savita neršto strategija, gebėjimas išvengti plėšrūnų ir atsparumas nepalankioms buveinių sąlygoms lemia greitą rytinių gružlelių įsigalėjimą naujuose vandens telkiniuose. Rytiniai gružleliai su vietinėmis žuvimis konkuruoja dėl maisto ir suėda daug jų ikry. Rytiniai gružleliai platina vietinėms žuvims mirtiną grėsmę keliančius parazitus, kuriems jie patys yra atsparūs.

Paplitimas

Kaip svetimkraštė rūšis rytinis gružlelis aptinkamas visoje Eurazijoje. Rytiniai gružleliai aptinkami beveik visoje Europoje, o labiausiai paplitęs Vidurio ir Rytų Europos šalyse.

Lietuvoje gyvybingos rytinio gružlelio populiacijos yra išsimėčiusios visoje Lietuvos teritorijoje.

Rytiniai gružleliai dažniausiai aptinkami sekliose ežerų ir tvenkinių dalyse, kanaluose, lėtos tėkmės upių atkarpose, kur gausu vandens augalų. Šių žuvų dažnai aptinkama žuvininkystės ūkių tvenkiniuose ir su jais susijusiose upėse.

Kitos Europos Sąjungai susirūpinimą keliančios svetimoms invazinės žuvų rūšys

Į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą iš viso yra įrašyta dešimt žuvų rūšių. Dvi iš jų nuodėgulinis grundalas (*Perccottus glenii*) ir rytinis gružlelis (*Pseudorasbora parva*) plačiai paplitę Lietuvos vidaus vandenyse. Dar trys sąrašė nurodytos žuvų rūšys, sidabrinis dryžasis ešeris (*Morone americana*), paprastasis saulešeris (*Lepomis gibbosus*) ir juodoji katžuvė (*Ameiurus melas*), yra aptinkami kaimyninėse šalyse, tad jų pasirodymas Lietuvos vidaus vandenyse yra tikėtinas.

Sidabrinis dryžasis ešeris (*Morone americana*)

Paprastasis saulešeris (*Lepomis gibbosus*)

Juodoji katžuvė (*Ameiurus melas*)

Pavieniai paprastojo saulešerio individai jau ne kartą buvo žvejų mėgėjų sugauti Lietuvos vidaus vandenyse.

Lietuvoje sugautas paprastasis saulešeris

Tuo tarpu likusios penkios Sąjungai susirūpinimą keliančios svetimoms invazinės žuvų rūšys (dygusis unguriapelekis šamas (*Plotosus lineatus*), paprastasis žalčiagalvis (*Channa argus*), paprastoji gambuzija (*Gambusia affinis*), rytinė gambuzija (*Gambusia holbrooki*), paprastasis fundulas (*Fundulus heteroclitus*)) Lietuvoje dėl netinkamų klimato sąlygų gyvybingų populiacijų sukurti negali.

Dygusis unguriapelekis šamas (*Plotosus lineatus*)

Paprastasis žalčiagalvis (*Channa argus*)

Paprastoji gambuzija (*Gambusia affinis*)

Rytinė gambuzija (*Gambusia holbrooki*)

Paprastasis fundulus (*Fundulus heteroclitus*)

Atsakomybė ir teisinis reguliavimas

Šias Europos Sąjungai susirūpinimą keliančias invazines svetimas žuvų rūšis laikyti, veisti, naudoti arba mainyti, vežti ar paleisti į aplinką griežtai draudžiama.

Naudoti šias rūšis leidžiama tik gavus leidimą iš Aplinkos apsaugos agentūros moksliniams tyrimams, *ex-situ* išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia, siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje, arba tikslais, susijusiais su įtakingais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus pagal Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos apraše nurodytus reikalavimus. Šis aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“.

Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos atsakingas už invazinių rūšių naudojimo kontrolę šalies viduje. Sankcijos už invazinių rūšių neteisėtą naudojimą ir valdymo priemonių nevykdymą nustatytos Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 304² straipsnyje. Pastebėjus pažeidimą, reikia skambinti tel. 112 arba norint pasikonsultuoti darbo dienomis 9–16 val. tel. 8 700 02 022.

Patarimai

- Nelaikykite šių žuvų akvariumuose ir jų neplatinkite.
- Nenaudokite šių žuvų kaip gyvo masalo kitų žuvų žvejybai.
- Jokiu būdu negalima šių žuvų išleisti į vandens telkinius.

Atminkite

Šių žuvų rūšių auginimas, pardavimas ir platinimas bet kokiais tikslais yra uždraustas Lietuvoje

Pastebėję šias žuvis gamtoje, įrašykite duomenis į *Biologinės įvairovės informacinę platformą:*

www.biip.lt

Teksto autorius – Vytautas Rakauskas

Nuotraukų autoriai – Vytautas Rakauskas, Justas Dainys. Nuotraukos iš atviros prieigos šaltinių Emilio Concari [CC BY-SA 4.0], Rob Van Epps [CC BY-SA 4.0], Michael Eversmier [CC BY-SA 4.0], Ilja Fescenko [CC BY-SA 4.0], Ken Harris [CC BY-SA 4.0], Riccardo Novaga [CC BY-SA 4.0], Paulo Rocha [CC BY-SA 4.0], Tony Strazzari [CC BY-SA 4.0]

 Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Parengta vykdant iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą Nr. 05.5.1-APVA-V-018-01-0012 pagal 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.5.1-APVA-V-018 priemonę „Biologinės įvairovės apsauga“

Išspausdinta ant visiškai perdirbto popieriaus